

Sygn. akt I C 417/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Sądu Okręgowego Zofia Homa**

Protokolant: protokolant sądowy Olga Kuna - Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 grudnia 2013 r.

sprawy z powództwa Z. H.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł.

o zapłatę

- 1) zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł. na rzecz powódki Z. H. kwotę 80 000,00 (osiemdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- 2) zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł. na rzecz powódki Z. H. kwotę 40 000,00 (czterdzieści tysięcy) złotych tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- 3) w pozostałym zakresie powództwo oddala;
- 4) koszty procesu między stronami wzajemnie znosi;
- 5) nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 7 364,98 (siedem tysięcy trzysta sześćdziesiąt cztery złote dziewięćdziesiąt osiem groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od których powódka była zwolniona, w pozostałym zakresie nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt **I C 417/11**

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 maja 2011 roku powódka Z. H. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna w Ł. kwoty 100 000,00 zł. z tytułu odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w skutek śmierci męża wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 stycznia 2011 r. do dnia rzeczywistej zapłaty oraz 150 000,00 zł. tytułem zadośćuczynienia za śmierć męża L. H., wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 stycznia 2010 r. do dnia rzeczywistej zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu podała, że roszczenia swoje wywodzi z faktu tragicznej śmierci – męża L. H. (pozew k. 2 - 10).

Pozwane Towarzystwo w odpowiedzi na pozew, nie kwestionując co do zasady swojej odpowiedzialności, wniosło o oddalenie powództwa w całości. Podnosiło, że wypłacone do tej pory na rzecz powódki kwoty w pełni zaspokoily jej roszczenia z tytułu śmierci męża (odpowiedź na pozew k. 54 – 56).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

Małżonkowie Z.i L.H.małżeństwem byli 37 lat. Nie mieli dzieci. Byli dla siebie najbliższymi osobami.

W dniu 11 stycznia 2010 roku około godziny 23:35 we W.na ulicy (...)mała miejsce katastrofa w ruchu lądowym poprzez umyślne naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez kierującego samochodem ciężarowym marki M. (...)o numerze rej. (...)A. K.. W wyniku tego zdarzenia śmierć na miejscu poniósł między innymi pasażer autobusu L. H.(okoliczność bezsporna).

L. H.w chwili śmierci miał 73 lata zamieszkiwał wraz z żoną Z.w Ł.przy ulicy (...)(okoliczność bezsporna).

Stosunki pomiędzy małżonkami układały się bardzo dobrze. Byli normalnym, zgodny małżeństwem. Bezpośrednio przed śmiercią źródłem utrzymania małżonków H. emerytura i renta L. H.w wysokości 1 570,00zł. oraz emerytura powódki w wysokości 650,00 zł. Małżonkowie H. prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Przed śmiercią L. H.małżonkowie wykupili mieszkanie za które powódka jeszcze spłaca raty. Z. H.leczy się na nadciśnienie tętnicze, cukrzycę typu 2 obecnie częściej chodzi do lekarza.

Po śmierci męża sytuacja majątkowa powódki znacznie pogorszyła się. Obecnie utrzymuje się z renty po mężu wysokości około 1 000,00zł. zdarza się jej pożyczać pieniądze od znajomych. Nie urządza świąt ani imienin. Mniej dba o siebie, nie chodzi do fryzjera.

Powódka nie ma bliskiej rodziny, nie ma rodzeństwa. Korzysta z pomocy znajomych, przyjaciół i dalszej rodziny w drobnych sprawach życia codziennego (zeznania powódki Z. H. k. 402, zeznania świadków: Z. I.k. 94, S. S.k.94, J. S.k. 94v., M. T.k. 95).

Jak wynika z opinii biegłego psychologa – powódka, w wyniku nagłej, niespodziewanej śmierci L. H., przeżywała okres głębokiej żałoby. Przeżywając początkową fazę żałoby, tj. okres rozpacz, doświadczyła intensywnych stanów emocjonalnych takich jak żal, lęk, przewlekły, głęboki smutek, apatia, stanów depresji z towarzyszącymi temu zaburzeniami snu i apetytu, które w znacznym stopniu ograniczyły jej aktywność życiową. W początkowym okresie koleżanki zabierały ją na noc do siebie do domu, bo bardzo rozpacziała „skakała jej ciśnienie”, bała się zostawać sama w domu w nocy. Powódce od śmierci męża dokuczają poczucie samotności. Nie ma żadnej rodziny. Tragicznie zmarły mąż był w ostatnim okresie dla powódki jedyną bliską osobą, w znaczeniu powiązań rodzinnych. Aktualny stan psychiczny powódki to nadal utrzymujące się zaburzenia adaptacyjne, lękowo – depresyjne utrzymujące się od czasu tragicznej śmierci męża. Mają one charakter przewlekły został przekroczony czasookres roku tzw. okresu naturalnej żałoby. Powódka potrzebuje systematycznej terapii psychologicznej (opinia biegłego psychologa M. S.,k.193 – 206, 362- 363, 380 - 385).

U powódki ujawniły się cechy organicznego uszkodzenia mózgu które dodatkowo pogarszają jej kondycję psychiczną. Wskazana jest także dalsza farmakoterapia lekami uspakajającymi i przeciwdepresyjnymi, których miesięczny koszt wynosi około 40 – 50 złotych. Powódka w wyniku tragicznej śmierci męża doznała trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 5% (opinia biegłego psychiatry M. M. k. 228 – 233, 265).

Dolegliwości kardiologiczne jakie obecnie powódka zgłasza są spowodowane zarówno chorobą podstawową, czyli nadciśnieniem tętniczym, cukrzycą typu 2 jak i czynnikiem emocjonalnym i nie mają związku przyczynowego ze śmiercią męża. Subiektywne odczucie pogorszenia stanu zdrowia wynika z jej stanu psychicznego. Somatyczny stan zdrowia powódki jest dobry, układ krążenia jest wydolny. Rokowanie w nadciśnieniu tętniczym zależy zarówno od dyscypliny w leczeniu farmakologicznym, jak i jego naturalnego przebiegu. Powikłania tej choroby mogą wystąpić w każdej chwili, u każdego chorego na nadciśnienie tętnicze. U powódki nie ma przesłanek do stwierdzenia, aby była ona narażona na nie w szczególny sposób z powodu traumy po śmierci męża (opinia biegłego kardiologa A. M. k. 154 – 158, W. B. 287 – 304, 341 - 346).

Po zgłoszeniu szkody w dniu 30 marca 2010r. (akta szkody – plik (...)) pozwane Towarzystwo decyzją z dnia 28 kwietnia 2010r. przyznało powódce odszkodowanie w kwocie 15 000,00zł., zadośćuczynienie w kwocie 20 000,00zł. oraz zwrot kosztów pogrzebu w kwocie 7 743,91zł. (decyzja akta szkody). Powiadomiło powódkę, że zgłoszone przez nią dalej idące żądania nie zasługują na uwzględnienie.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie : wyżej wskazanych dokumentów, zeznań świadków: Z. I.k. 94, S. S.k.94, J. S.k. 94v., M. T.k. 95, zeznań powódki Z. H. k. 402 oraz innych dokumentów dołączonych do sprawy w celach dowodowych. Dokonując oceny dokumentów to, strony nie kwestionowały ich treści ani formy i z tego też względu nie dopatrując się okoliczności mogących mieć wpływ na odmienną ich ocenę Sąd Obdarzył je w całości wiarą. Zeznania świadków i powódki zdaniem sądu również należy obdarzyć wiarą w całości. Analizując ich treść i mając z tymi osobami bezpośredni kontakt na sali rozpraw Sąd doszedł do przekonania , że zeznania były składane szczerze , spontanicznie , wzajemnie się uzupełniają i z pozostałymi dowodami tworzą logiczną wzajemnie uzasadniającą się całość. Opinie biegłych uznać należy za wiarygodne. Zostały sporządzone przez wysokiej klasy specjalistów, są stosunkowo obszerne a stawiane przez biegłych wnioski są przekonująco uzasadnione.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Powództwo zasługuje na uwzględnienie w części.

Podstawa odpowiedzialności pozwanego była sporna, dlatego też należy wspomnieć, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych: z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Przepisy tej ustawy, w zakresie przez nią uregulowanym, mają charakter szczególny w stosunku do przepisów Kodeksu cywilnego (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2008 roku w sprawie III CZP 115/07, OSNC 2008/9/96). Niemniej jednak dla porządku wypadu wskazać, iż zgodnie z art. 435 § 1 kc w zw. z art. 436 § 1 kc, samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego środka komunikacji, nie wyłączając pasażera pojazdu, który prowadzi, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności, czyli jego odpowiedzialność prawodawca ukształtował na zasadzie ryzyka. W sprawie bezspornym był fakt, że do przedmiotowego wypadku doszło z winy kierowcy samochodu ciężarowego marki M. (...) o numerze rej. (...) – A. K. , za którego zastępczą odpowiedzialność cywilną ponosi pozwany.

Przechodząc do omówienia zasadności dochodzenia zgłoszonych w niniejszej sprawie roszczeń, w tym również ich wysokości, należy wskazać, iż w pierwszej kolejności powódka dochodzi zadośćuczynienia pieniężnego w wyniku śmierci osoby bliskiej, którego podstawę prawną stanowi art. 446 § 4 k.c. i zgodnie z którym, sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Patrząc na wymiar ekonomiczny zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c., należy je kwalifikować, jako podstawowe świadczenie, którego celem jest kompensata powstałej krzywdy, tzn. szkody o charakterze niemajątkowym po stronie najbliższych zmarłego poszkodowanego.

Podkreślić należy, że art. 446 § 4 k.c. w żaden sposób nie limituje wysokości zadośćuczynienia, a do jego przyznania wystarczy jedna przesłanka, tj. wykazanie, iż występujący z roszczeniem należy do kręgu najbliższych członków rodziny zmarłego. Nie powinno budzić wątpliwości, że ustalając kwotę zadośćuczynienia, każde konkretne roszczenie należy rozpatrywać indywidualnie z uwzględnieniem różnorodnych czynników. W otwartym katalogu uniwersalnych kryteriów, które mogą być obecnie pomocne w określaniu wysokości zadośćuczynienia dla najbliższych, należy zaliczyć takie czynniki, jak: długootrwałość cierpienia i bólu po śmierci najbliższego, trauma, ogrom doznanego cierpienia; poczucie osamotnienia, cierpienia natury moralnej i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej; stopień krzywdy wynikający z utraty pomocy, wsparcia i opieki osoby bliskiej; poczucie straty, żalu, tęsknoty, silne przeżywanie żałoby po zmarłym; utrata czerpania przyjemności z życia rodzinnego; wiek uprawnionego do zadośćuczynienia; potencjalny okres traumy najbliższych i dochodzenia członków rodziny do względnej normalności.

Podkreślić należy, iż w sytuacji żony po śmierci męża, do wskazanego powyżej katalogu czynników, należy dołączyć: nagłe i brutalne rozerwanie więzi pomiędzy małżonkami, poczucie krzywdy i bólu, które wywołane jest jego stratą; stan psychiczny małżonka po zdarzeniu; pozbawienie możliwości dzielenia się trudami i radościami życia codziennego, przyczynienia się do poprawy sytuacji życiowej członków rodziny; wspólne zamieszkiwanie i pomoc, którą świadczyli względem siebie i na rzecz gospodarstwa domowego.

Przenosząc powyższe rozważania na sprawę niniejszą stwierdzić należy, że dla powódki Z. H. sumą odpowiednią będzie kwota 100 000,00 zł. (łącznie z wypłaconą już przez ubezpieczyciela kwotą 20 000,00zł.). Oprócz powołanych przy ustaleniu stanu faktycznego okoliczności podnieść należy, że po śmierci męża wystąpiła u niej reakcja na ciężki stres związany z przeżywaniem żałoby, który powodował poczucie smutku, przygnębienia, żal i pustkę emocjonalną. Miała poczucie straty, tęsknoty, świadomości niemożności realizowania wraz z mężem wspólnych planów. Często wspomina męża, chwile spędzone razem. Mąż dla powódki był też oparciem zarówno w sensie psychicznym jak też w wymiarze materialnym. Był w ostatnim okresie jedyną bliską osobą, w znaczeniu powiązań rodzinnych. Przez prawie 37 lat prowadzili wspólne gospodarstwo, mogli zawsze na sobie polegać (opinia biegłej k.203 - 204). Gdyby L. H. żył z całą pewnością mogłaby liczyć na jego pomoc i wsparcie. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że po jego śmierci część czynności, które wykonywał jej mąż, musi w tej chwili wykonywać osobiście lub prosić o pomoc znajomych lub dalszą rodzinę. Z drugiej jednak strony należy wziąć pod uwagę i to, że L. H. w chwili śmierci miał 73 a więc był mężczyzną zaawansowanym wiekowo.

Te wszystkie okoliczności w ocenie sądu w pełni uzasadniają twierdzenie, że wskazana wyżej kwota zadośćuczynienia jest adekwatna do ustalonych w sprawie rodzajów cierpienia powódki, czasu ich trwania oraz oddziaływania na życie powódki, przy uwzględnieniu nadal odczuwanych okresowo negatywnych emocji, z pozytywnymi rokowaniami na przyszłość w tym względzie, są właściwe dla zatarcia negatywnych emocji lub co najmniej złagodzenia odczucia krzywdy, przy jednoczesnym utrzymaniu w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa i rekompensowaniu z góry tych skutków zdarzenia, jakie sporadycznie (okresowo) powódka będzie (w funkcji degresywnej, do całkowitego wygaszenia) odczuwać jeszcze w przyszłości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACa 84/12, LEX 1124827, tak też uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z 08.12.1973 III CZP 37/73 OSNC 1974. p.145).

Przechodząc do oceny kolejnego żądania, stwierdzić należy, że zgodnie z treścią art. 446 § 3 k.c. Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Jak wynika z cytowanego przepisu ustawodawca, jako przesłankę umożliwiającą uwzględnienia żądania w tym zakresie wskazał, że pogorszenie sytuacji życiowej musi być „**znaczne**”.

Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., obejmuje zatem zarówno niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze ich

dóbr niematerialnych, które rzutują na sytuację materialną. W ramach ustalenia rozmiaru szkody uwzględnia się zaś takie czynniki niewymierne jak np.: utratę oczekiwanego wsparcia na przyszłość (nie tylko materialnego), cierpienie związane z utratą osoby bliskiej i związane z tym osłabienie aktywności życiowej oraz motywacji do przezwycięzania trudności życia codziennego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, z dnia 14lutego 2013r., I ACa 982/12, LEX nr 1289426).

Odszkodowanie należne na podstawie art. 446 § 3 k.c. nie jest odszkodowaniem pełnym w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., lecz z woli ustawodawcy "stosownym", tj. takim, które ułatwi przystosowanie się uprawnionemu do zmienionej sytuacji życiowej; ze swej natury jest to kompensacja o charakterze ryczałtowym (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 07.11.2012r. sygn.. akt I ACa 486/12,LEX nr 1267370).

Mając na względzie zgromadzony materiał z niniejszej sprawie Sąd doszedł do wniosku, że takie „znaczne pogorszenie” nastąpiło w przypadku powódki Z. H., co znalazło również wyraz w stanowisku strony pozwanej, która z tego tytułu dokonała wypłaty kwoty 15 000,00 zł. W okolicznościach niniejszej sprawy zdaniem Sądu kwota ta nie w pełni rekompensuje „szkodę majątkową”, jaką poniosła powódka w wyniku śmierci męża. Stwierdzić należy, że dochody uzyskiwane przez L. H. wynosiły około 1 500,00zł. i przy emeryturze jego żony, która wynosił 650,00zł. z matematycznego punktu widzenia jej obecna sytuacja majątkowa uległa zmianie.

Z. H., podobnie jak przed śmiercią męża, ale obecnie już samodzielnie partycypuje w kosztach utrzymania mieszkania w którym zamieszkuje. Czyni to w ramach podsianych możliwości, utrzymuje się z renty po mężu w kwocie około jednego tysiąca złotych. Ponadto, z tego spłaca kredyt w banku, kupuje leki. Te wszystkie okoliczności w ocenie Sądu uzasadniają zasądzenie odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się jej sytuacji majątkowej po śmierci męża ponad kwotę wypłaconą w wyniku postępowania likwidacyjnego w wysokości 40 000,00zł.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w punkcie II wyroku zasądził z tytułu odszkodowania na rzecz powódki kwotę 40 000,00zł.

Sąd zasądził odsetki ustawowe od powyższej kwoty od następnego dnia od dnia wyrokowania gdyż fakty dotyczące okoliczności, sytuacji życiowej w jakiej znalazła się powódka po śmierci męża podlegały ocenie Sądu dopiero w dacie wyrokowania. Od tej zatem chwili biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.) - (punkt I i II wyroku).

Mając więc na względzie powyższe, w oparciu o wyżej cytowane przepisy Sąd Okręgowy orzekł ja w sentencji wyroku.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu uzasadnia treść art. 100 zd. pierwsze k.p.c. W sytuacji, kiedy żądania zostały uwzględnione przez sąd tylko częściowo, koszty między stronami należy wzajemnie znieść lub stosunkowo rozdzielić. Mając na względzie fakt, że roszczenie powódki Z. H. zostało uwzględnione w 48% koszty poniesione przez strony były do siebie zbliżone a wysokość należnej im sumy zależała od oceny Sądu, należało koszty procesu między stronami wzajemnie znieść.

Nakazując ściągnięcie od pozwanego kwoty 7 364,98 zł Sąd miał na względzie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz.U.10.90.594 j.t.) i na kwotę tą składa się część nieuiszczonej opłaty od uwzględnionej części powództwa i wydatki związane z przyznaniem biegłym wynagrodzenia z sum Skarbu Państwa. W pozostałej części – nieuiszczonej opłaty od pozwu – ponad kwotę zasądzoną wyrokiem i wydatków, których obowiązku nie miał obowiązkowi uiścić pozwany stosownie do treści art. 113 ust. 4 wyżej cytowanej ustawy Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa.